

Udvalget vedrørende analyse af demokrati og magt i Danmark

Bilag 4

Henrik Jensen

udvalgssekretær, PhD

København, februar 1996

NOTAT

INTERVIEW MED JOHAN P. OLSEN OM DEN NORSKE OG DEN SVENSKE MAGTUDREDNING

Johan P. Olsen er blandt andet tidligere professor i Bergen og er faglig leder ved det såkaldte ARENA-projekt (Advanced Research on the Europeanisation of the Nation-State). Han var sammen med Gudmund Hernes primus motor i den norske magtudredning og sad efterfølgende med i ledelsesgruppen for den svenske magtudredning. Sammen med Jon Elster og Johan Galtung er Johan P. Olsen formentlig i dag den internationalt bedst kendte norske samfundsforsker bl.a. i kraft af sine synspunkter - ofte betegnet som 'nyinstitutionalisme' - som findes formuleret i en række artikler og en bog skrevet sammen med amerikaneren James G. March om politiske institutioners betydning.

»Hvordan kom du selv ind i den norske magtudredning, og hvorfor gik du med ind i projektet?«

»Jeg var meget i USA på det tidspunkt og blev kontaktet af statssekretæren i Finansdepartementet, som spurgte, om jeg ville være leder af magtudredningen. Det afslog jeg, men så kom Gudmund Hernes med et forslag om, at han ville godt være leder, hvis jeg gik med ind i projektet. Jeg skulle tilbage til Bergen, og magtudredningsprojektet så fagligt spændende ud.«

»Hvad var det ved magtudredningsprojektet, som du fandt fagligt spændende?«

»Det hang nok sammen med, at jeg havde været vældig optaget af mikrostudier, dvs. organisatoriske beslutningsprocesser og den slags. Magtudredningsprojektet handlede derimod om, hvordan et helt samfund var organiseret politisk. Og der var lavet forfærdelig lidt forskning på det tidspunkt på mange af disse punkter. Der var store, store huller i kundskaben om helt ordinære ting: Hvordan fungerede

et departement, hvordan arbejdede regeringen, hvordan var relationerne mellem regering og Storting og så videre. Disse spørgsmål kom dog først ind senere. Oprindeligt var Arbejderpartiet nok mest interesseret i den økonomiske magt i form af ejerskab, kapitalkoncentration, netværk og lignende. Efterhånden som projektet udviklede sig, kom der imidlertid større vægt på politiske magtforhold.«

»Var magtprojektets udspring i Arbejderpartiet og interessen for økonomiske magtforhold medvirkende til at skabe forbehold hos f.eks. en Kåre Willoch?«

»Jeg var meget i USA på det tidspunkt og kender ikke detaljerne, men det er klart, at det blev opfattet som et Arbejderparti-styret program. Det viste sig så senere, at de, som var mest interesseret i og som reelt fulgte mest med i projektet, var nogle af de store erhvervsorganisationer, som havde været de mest skeptiske i begyndelsen. Den skepsis forsvandt imidlertid meget hurtigt, da de så, hvordan vi arbejdede. Der opstod også relativt hurtigt konsensus om, at det var et fagligt baseret og ikke et politisk styret projekt. Jeg fik i hvert fald ikke, og i øvrigt heller ikke senere under den svenske magtudredning, nogen form for signaler eller ønsker af politisk karakter, selv om begge udredninger var regeringsinitieret. Hvis det var sket, ville jeg i øvrigt også være hoppet af projektet.«

»I fik med andre ord forskningsfrihed i praksis?«

»Ja, absolut - ét hundrede procent.«

»Det er en illusion at anse et parlament for eneste ledende og dirigerende organ i et samfund, men omvendt: Når man læser hovedrapporten fra den norske magtudredning, er Stor-